

Dansk på Århus Friskole

Vi underviser i dansk fra børnehaveklassen til 9. klasse. De centrale kundskabs- og færdighedsområder er: Det mundtlige sprog, læsning, det skriftlige sprog og skrivning, litteratur og kommunikation.

Beskrivelsen er opdelt i: Det skriftlige sprog og skrivning, det mundtlige sprog og læsning.

Dansk i Lille Gul (børnehaveklassen og 1. klasse)

I Lille Gul lærer børnene alle bogstaverne og tilsvarende lyde, de lærer at skrive bogstaverne og at kende forskel på vokaler og konsonanter og at klappe stavelser. I løbet af de to år får de mange gode oplevelser med bøger, og vi opmuntrer dem til hele tiden at lære mere. Vi lægger vægt på, at danskundervisningen er inspirerende for børnene, så de får lyst til at fordybe sig. Vi leger med sproget, synger sange og digter af og til egne sange.

Det skriftlige sprog og skrivning

Alle bogstaverne hænger tydeligt fremme både enkeltvis og som bogstavplakat. Børnene lærer at bruge de små trykbogstaver. Hver dag skriver vi dato, måned og dagens program på tavlen. Vi synger alfabetsange, leger vokalleger og klapper stavelser. Vi arbejder med bogstaver i mange materialer: Ler, blade, grene, sand, sne, vi går bogstavernes form, former dem med kroppen og maler dem med store penselstrøg. Vi arbejder med børneskrivning på flere niveauer, børnene er glade for at arbejde med egne historier, det er dejligt at opleve deres skriveglæde og lyst til at læse historierne op for klassen.

Vi sætter fokus på følgende færdigheder:

At kunne skrive sit eget navn

At kende skrive- og læseretning

At kende bogstaverne, deres lyde, navn og form

At kunne skrive ord, sammenhængende sætninger og små historier med børnestavning

At kunne læse det skrevne op

At kunne lave små tegneserier

Det mundtlige sprog

Vi arbejder med rim og remser

At kunne fremlægge og fortælle for klassen

At kunne lytte til historier, genfortælle dem og dramatisere dem

At kunne høre, forstå og efterleve en kollektiv besked

At kunne aflæse kropssprog

At kunne bede om hjælp til at løse problemer og konflikter

At kunne medvirke til at løse problemer og konflikter

At kunne samarbejde med andre børn

At kunne være selvhjulpne med så meget som muligt

Læsning

I Lille Gul begynder børnene at læse i små læsebøger. Vi har fokus på deres læsestrategi og hjælper dem på vej. De læser op for os voksne, for klassen, alene eller to og to i kor. De skal læse mange bøger selv.

Vi arbejder også med ordkort, spiller forskellige typer vendespil og leger quiz.

I Lille Gul bruger vi forskellige danskbøger. Vi bekender os ikke til en bestemt metode, men underviser ud fra flere forskellige principper.

Dansk i Blå (2., 3. og 4. klasse)

I Blå Gruppe skal børnene blive læsere. Inden de forlader gruppen, skal de kunne læse en tekst på egen hånd og forstå, hvad den handler om. De skal opleve glæden ved at læse både for at få oplevelser og viden. De skal også bevare skriveglæden og have lyst til at bruge sproget eksperimenterende og fortællende.

I 4. klasse skal de kunne skrive en sammenhængende håndskrift.

Børnene udvikler deres skrive- og læsefærdigheder individuelt og kontinuerligt.

Skriveudviklingen og læseudviklingen supplerer hinanden, og børnene forbedrer gradvist formuleringsevne og retskrivning.

Det skriftlige sprog og skrivning

I Blå Gruppe skriver børnene mandagshistorier til hver uge. De skriver historierne hjemme, det er en fast tradition, som sikrer et kontinuerligt forløb. Mandagshistorierne er samlet i børnenes egne hæfter, læreren kommenterer historierne, og børnene eller læreren læser det skrevne op for klassen.

Børnene har mange idéer og mod på at skrive og holder meget af at høre hinandens historier. De bliver efterhånden både gode oplæsere og lyttere. De leger med sproget og træner lydhørhed over for sprogets nuancer, de opdager flere og flere ord, deres ordforråd vokser og udtryksevnen skærpes. Børnene skriver ud fra egne oplevelser, fantasi eller bundne opgaver. Nogle børn kæmper med, at alt skal være pænt og korrekt. Vi opfordrer dem til at skrive løs og droppe at tænke på retskrivning, da det er mere udviklende for fortællingen at fokusere på indholdet end på korrekt stavning. På den måde kommer børnenes historier til at leve.

Vi går i dybden med indhold, komposition, genrer, overskrifter og begreber. Vi arbejder også med selv at lave avis, interviews, notater, lyrik, billedbeskrivelser og skriv-løs opgaver, som er korte, spontane skriveforløb.

Inden for det grammatiske arbejder vi med ordklasser, sætningernes opbygning, bøjningsformer, gentagelser, systematikken i sproget, stavning og brug af ordbøger. Stavefærdigheden udvikles i meget forskelligt tempo, vi udfordrer det enkelte barn der, hvor han/ hun er i sin udvikling. Vi tager både udgangspunkt i børnenes egne tekster, andres tekster og har også systematisk træning i kursusform.

I løbet af Blå Gruppe udvikler børnene trykbogstaverne til en sammenhængende skrift.

Det mundtlige sprog

Børnene har et veludviklet mundtligt sprog og er meget præcise og dygtige til at udtrykke følelser, tanker og erfaringer både i forhold til forskellige emner og i forhold til, hvordan de trives på skolen. De diskuterer, analyserer og fortæller.

Vi har klassens time hver uge, hvor klassens trivsel er fast punkt. Nogle gange vælger vi at holde drenge- og pigemøder hver for sig eller at tale med børnene individuelt eller i små grupper. Vi har også faste møder i gruppen med alle tre klasser, hvor trivsel er på dagsordenen. Vi bruger bl.a. forumteater som redskab til at anskueliggøre og løse konflikter. Her udvikler børnene både deres sprog og forståelse for de andre børn i gruppen.

På vores årlige gruppelejr laver vi stand-up og forskellige andre øvelser i at digte på stedet, og 4. klasse digter selv historien til det årlige natløb.

Læsning

Vi opfordrer alle børnene i Blå til at læse mindst 10 minutter hver dag. Vi holder fast i læsningen, da den ellers meget let kan glide ud af børnenes travle hverdag. Vi vil gerne være med til, at børnene får grundlagt nogle gode læsevaner og får nogle gode læseoplevelser. Skolen og hjemmet skal skabe rum til fordybelsen. Læsning er på skemaet hver uge. Børnene læser i små grupper efter niveau eller individuelt, og de får støtte efter behov.

I 3. klasse tager vi på biblioteket og får en grundig gennemgang af mulighederne, børnene får deres eget lånerkort og begynder at låne bøger selv.

I Blå arbejder vi også med fælles romaner og noveller og begyndende tekstarbejde: Vi arbejder med referat, genfortælling, miljøbeskrivelser og personkarakteristik. Vi satser

på, at børnene læser mange bøger i 4. klasse.

Hvert år i Blå har hver klasse et intensivt læsekursus i ca. 3 uger. Det er en saltvandsindsprøjtning, som bærer børnene frem i deres læseudvikling. Læsekurset indeholder: Læseprøver, opbygning af bibliotek, læsegrupper, forskellige fokusområder og boganmeldelser. Læsekurserne er præget af interesse, ro og fordybelse.

Computeren er en stor del af børnenes hverdag. I Blå søger børnene informationer på nettet, skriver opgaver på computer, lærer at bruge e-mail, producerer animationsfilm og redigerer film.

Der gemmer sig også meget danskundervisning i vores store, faste projekter, som vi organiserer i 3- års forløb: Musical, film: spillefilm og animationsfilm og anatomi.

Dansk i Rød Gruppe (5., 6. og 7. klasse)

Forventninger til børn, der kommer i Rød:

At de læser med god forståelse

At de kan genfortælle en tekst

At de kan sætte ord på tanker og skrive disse ned

At de kan skrive en læselig håndskrift

At de har gode rutiner og vaner m.h.t. at læse hver dag, gøre sig umage med sit arbejde og lytte til hinanden.

I Rød går vi mere og mere i dybden med indholdet i teksterne. Børnene skal læse faglitteratur og lære at drage det væsentlige ud af teksterne. De skal blive øvede i at formulere sig og i at stave korrekt, og de skal opøve rutine i brug af ordbøger. Vi arbejder også med procesorienteret skrivning og stile.

Det skriftlige sprog og skrivning

Traditionen med mandagsopgaver videreføres i Rød. Børnene skriver boganmeldelser, stile, analyser, sange og breve.

Vi arbejder med stavning i kursusform og i forbindelse med skriftlige opgaver. Børnene får også kurser i tegnsætning, ordklasser og bøjningsformer. Gennem diktater på forskellige niveauer repeterer vi svære ord, endelser og bøjninger. Vi arbejder med forskellige materialer og bruger også børnenes egne tekster som udgangspunkt for det grammatiske arbejde.

I 5. klasse har børnene en logbog, hvori de skriver tanker, forestillinger, holdninger og idéer. I nogle af dansktimerne skriver børnene 10 minutter i deres logbog om et emne, læreren vælger. Emnerne handler om frikvarter, kammerater, fag, ønsker for fremtiden. Idéen med logbogen er, at børnene skal vænne sig til at omsætte tanker til skrift og få en rutine i at formulere sig på papir.

Den sammenbundne skrift udvikler sig til en flydende personlig håndskrift.

Børnene bruger computeren flittigt.

Det mundtlige sprog

Vi arbejder videre med evnen til at stå frem og fremlægge for klassen og hele gruppen. I klassens time bruges tiden blandt andet til "mødepli", omgangsform og social dannelse.

Læsning

I 5. klasse læser børnene meget. Vi tager på biblioteket og låner bøger, læreren godkender valg af bøger. I klassen bruger vi bøgerne til frilæsning. Vi læser også fælles tekster, det kan f. eks. være bøger eller Børneavisen, små noveller og eventyr, lyrik, hestebøger og gysere Disse tekster bruges også til højtlesning. Højtlesningen er med til at rette børnenes opmærksomhed mod læsetempo, stemmens styrke og intonation. Børnene skal læse hjemme mindst 10- 15 minutter hver dag. Vi laver læseaftaler med de læsesvage.

I 6. klasse har vi også læsetimer. Vi arbejder med læseprocessen og skaber ro til fordybelsen. Børnene læser fælles romaner og noveller, efterfølgende diskuterer vi indhold og mening med teksterne. Vi øver referat og genfortælling. Børnene læser også faglitteratur og fordyber sig i selvvalgte emner. I disse perioder arbejder vi med forskellige læseteknikker som f. eks. at søge viden i leksikon, fagbøger og på nettet. I 7. klasse indgår læsning og forståelse af en tekst i stort set alle fag, derfor er det vigtigt, at de har nogle gode læserutiner, så de kan arbejde selvstændigt med analyser af forskellige tekster og andre medier.

I Rød arbejder børnene desuden med avisartikler f. eks. om unge og alkohol, romaner f. eks. om den første kærlighed, digte f. eks. om pubertet, faglitterære tekster f. eks. om seksualitet. I danskundervisningen indgår også elementer fra samfundsfag, historie, filosofi og etik.

Dansk indgår også i en lang række andre aktiviteter i Rød Gruppe: Diasfortællinger, videoproduktion, reklamefilm, spillefilm, dokumentarfilm, produktion af animationsfilm, projektarbejde, praktikbearbejdelse og projektopgaven, der er en årlig tradition i Rød.

I dansktimerne støtter vi børnene i at udfordre sig selv, selv tage ansvar for basal læring og til at stille større og større krav til sig selv.

Dansk i Store Gul (8. og 9. klasse)

I Store Gul arbejder vi med forskellige forfattere, genrer og medier, og vi sætter fokus på analysearbejdet.

Det skriftlige sprog

I Store Gul fortsætter børnene med at skrive mandagshistorier, det kan være eksamensstile eller analyser af forskellige genrer. Vi arbejder også med reportager, referater, rapporter, breve og anmeldelser. I løbet af Store Gul skal børnene analysere fælles romaner. Her arbejder vi bl.a. med spørgsmål som Hvem mener hvad? og Hvad mener forfatteren?

Gennem deres arbejde træner og udvikler børnene deres skriftlige udtryk. De arbejder med analyseskemaer og egne spørgsmål til teksterne, de træner brug af skriftsproget og betydningen af, hvordan vi formulerer os i forhold til modtageren. Vi bruger procesorienteret skrivning, hvor børnene udvikler og eksperimenterer med skriftsproget. Vi træner også børnene i at tage notater og at benytte dem, vi laver ugentlige diktater og har kurser i: Tegnsætning, stavning og grammatik
Vi træner løbende brugen af computer.

Det mundtlige sprog

I Store Gul gennemfører børnene længere mundtlige fremstillinger og foredrag med efterfølgende debat. Vi har diskussioner om fagligt stof og aktuelle emner. I fremlæggelsen træner vi børnenes artikulation, stemmestyrke og kropssprog.

Vi lægger vægt på:

- At børnene kan referere og redegøre
- At de kan lytte opmærksomt
- At de kan argumentere, dokumentere og begrunde
- At de kan interviewe

I danskundervisningen arbejder vi også med sangtekster, drama, sagprosa, tegneserier, reklamer, faste og levende billeder, musikvideoer, produktion af egne musikvideoer, film, kortfilm og dokumentarfilm, tegneserier og computerspil.

Vi organiserer undervisningen på mange måder: Selvstudie, to og to, niveaudelte grupper, dreng/ pige samarbejde, gruppearbejde og klasseundervisning.

I det store arbejde med 8. klasseseturen er der også mange danskaktiviteter:

Forberede og afvikle 2 årlige skolefester: Høstival og Fastelavn, hvilket indebærer diskussioner, overblik, initiativ, ansvar, telefonsamtaler, brug af Internet, indhente tilbud og oplysninger.

Deltage i forskellige studiekredse og formidle viden

Invitere gæstelærere

Skrive breve til kontaktpersoner

E-maile

Forberede oplæg til forældremøder ang. rejsemål

Øve sig i at stå frem og fremlægge og informere

Skrive breve til institutioner ang. jobs

Vi arbejder med børnenes ansvar for egen læring, de skal forstå, at de kun lærer noget ved selv at ville og selv at gøre. De skal selv tage ansvar for f. eks. afleveringer, og også selv tage ansvar for at lave specielle aftaler, hvis de ikke når at aflevere til tiden. Vi opmuntrer børnene til at komme med forslag til undervisningen.

Vi bruger ingen systemer, men vælger ud fra mange forskellige. Vi bruger aviser, Internet og optagelser fra fjernsyn.

I Store Gul giver vi karakterer for at børnene kan få en fornemmelse af hvilket niveau, de er på i forhold til omverdenen.